

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
DOĞU AKDENİZ ORMANCILIK ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

ARAŞTIRMA BÜLTENİ

ADANA İLİ FEKE İLÇESİ SEDİR MANTARI TOPLAYICILARINA YÖNELİK SOSYO-EKONOMİK ÇÖZÜMLEMELER VE YEREL BİLGİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

GİRİŞ

Bu araştırmaya konu olan “*sedir mantarları*”, toplayıcılar tarafından satış, ticaret veya kişisel tüketim için Feke ormanlarındaki doğal yetiştirme yerlerinden toplanan bir odun dışı orman ürünüdür. Bu mantarlar, Feke ilçesindeki kırsal alanlarda oturanlar tarafından faydalanılır ve birçok ekonomik, kültürel ve sosyal değerleri bir arada bulundurur.

Çalışma, Feke kırsalındaki sedir mantarı toplayıcılarına ve toplama stratejilerine net bir bakış sağlayabilmek için, sedir mantarı toplayıcısı hane halklarının sosyo-ekonomik özelliklerini ve sedir mantarı toplama etkinliklerini ele almıştır.

Bu araştırmanın ana amaçları şu şekilde sıralanabilir; (1) Adana ili Feke ilçesi sedir mantarı toplayıcılarına ait sosyo-ekonomik yapının belirlenmesi, (2) Adana ili Feke ilçesi sınırları içerisinde gerçekleştirilen sedir mantarı toplayıcılığına yönelik yerel bilginin ortaya konulması, (3) Sedir mantarı toplayıcılığının sürdürülebilir yönetimine ilişkin politikalara yönelik veri toplanması.

YAPILAN ÇALIŞMALAR

Bu araştırmada, sedir mantarı toplayıcılığının yapıldığı, Adana ili Feke ilçesine bağlı bulunan 18 köyde çalışılmıştır. Araştırmadaki örnekleme kriteri ve çalışma popülasyonu seçimindeki temel kriter, toplayıcıların her yıl düzenli olarak sedir mantarı toplayıcılığı yapmasıdır. Çalışmanın asıl verileri,

2008 yılında toplanmıştır. Bunun için sedir mantarı toplayıcıları ile yüz yüze görüşmeler ve anket uygulaması yapılmıştır. Aynı zamanda sedir mantarı satıcıları, Orman Bölge Müdürlüğü ve İl Çevre ve Orman Müdürlüğü yöneticileri ve mühendisleriyle de görüşmeler yapılmıştır.

Çalışmaya dâhil olan toplam sedir mantarı toplayıcısı hane halklarının örnek büyüklüğü, 175’dir. Bu 175 hane halkındaki toplam ankete konu kişi sayısı ise, toplam 849 kişidir. Bu toplayıcıların tamamı, sedir mantarlarını toplamaktadır. Ancak toplayıcıların bir kısmı topladığı sedir mantarlarının tamamını satarken, bir kısmı yarısını, yarısından azını veya yarısından fazlasını satmakta, diğer bir kısmı ise topladığı sedir mantarlarının tamamını kendi ihtiyacında kullanmaktadır.

Arazi çalışması safhasında yüz yüze anket uygulamaları yoluyla elde edilen demografik, sosyal ve ekonomik veriler ile yerel bilgiye yönelik veriler, öncelikle Excel programında toplanmış ve düzenlenmiştir. Ardından bu veriler SPSS istatistik paket programına taşınarak analize tabi tutulmuştur.

Araştırma köylerindeki değişimler, “*Tek Yönlü Varyans Analizi*” kullanarak ortaya konmuştur. Köylerdeki ortalama değerler arasındaki istatistiksel farkları karşılaştırmak için “*Tukey HSD*” kullanılmıştır. Sedir mantarı toplanan köylerden elde edilen verilere yönelik iki değişkenli ilişkileri incelemek için “*Korelasyon Analizi*” kullanılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sedir mantarı toplanan köylerden elde edilen verilere göre, “Yaş”, “Cinsiyet”, “Eğitim”, “Yaptıkları İşler”, “Medeni Hal” ve “Hane Halkı Yapısı” gibi sosyo-demografik özellikler açısından istatistiksel açıdan önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Görüşme yapılan sedir mantarı toplayıcısı hane halklarının çoğunluğu Devlet orman arazisinde sedir mantarı toplayıcılığı yapmaktadır. Elde edilen bulgular, sedir mantarı toplayıcılarının ormanları, herkes tarafından paylaşılan bir kamu malı (mantar toplama alanı) olduğu görüşü ile hareket ettiğini göstermektedir.

Hane halkları için sedir mantarı toplayıcılığı tek gelir kaynağı değil, ilave bir gelir kaynağıdır. Sedir mantarı toplayıcılığından elde edilen ortalama gelir, hane halklarının yıllık gelirinin %9,1’ini oluşturmaktadır. Bununla birlikte birkaç köyde, sedir mantarı toplayıcısı hane halkları için sedir mantarı toplayıcılığı, toplam hane halkı ekonomisi içerisinde daha önemli bir yer tutmaktadır.

Doğru ortamlarda sedir mantarı toplayıcıları toplumun ekonomik durumu, geçim kaynakları, sedir mantarı toplayıcılığı, ekolojik süreçler vb. konularda görüşlerini açıklayabilirler. Bunun için orman kaynakları yöneticileri ile sedir mantarı toplayıcıları arasında karşılıklı görüşme ve etkileşimi teşvik eden ortamlar oluşturulmaya ihtiyaç bulunmaktadır. Örneğin yüz yüze toplantılar, çalışma grupları oluşturulması, kooperatifleşmeye gidilmesi veya sivil toplum kuruluşu şeklinde örgütlenme, sedir mantarı toplayıcılarının sesini, gücünü ve temsilini arttıracaktır. Sonuçta sedir mantarı toplayıcılarının orman amenajmanına, ormancılık politikasının oluşturulmasına ve orman kaynakları planlama sürecine doğrudan katılımları, ormanların korunması çabalarını kolaylaştıracak ve yerel nüfusa sağlanan faydaları arttıracaktır.

Geçmişten bu yana ormanlar farklı ürün ve hizmetlere yönelik olarak yönetilmemiş, daha çok odun hammaddesi üretimine odaklı bir yönetim benimsenmiştir. Bununla birlikte son yıllarda odun dışı orman ürünleri, orman kaynakları yöneticileri

ve kamu tarafından daha fazla dikkate alınır hale gelmiştir. Bu kapsamda Feke bölgesindeki orman kaynaklarının odun hammaddesi ile birlikte odun dışı orman ürünlerine ve dolayısıyla sedir mantarına yönelik olarak da yönetilmesi, bu bölgedeki orman kaynaklarının toplam ekonomik değerini arttıracaktır.

Feke orman köylerinde sedir mantarı toplayıcılığına yönelik endüstri geliştirilebilir. Bu odun dışı orman ürününün bölge ekonomisine katkı sağlayacak potansiyeli bulunmaktadır. Bu nedenle il, ilçe ve köy ölçeğindeki idarecilerin sedir mantarına dayalı endüstrileri teşvik etmesi ve bu endüstrinin gelişmesiyle ortaya çıkacak ekonomik fırsattan yararlanması gereklidir.

Öte yandan mantarların kültüre alınması, ümit vaat eden yeni bir endüstri kolu olarak dikkat çekmektedir. Mantarlar için çok sayıda alternatif kültüre alma tekniği bulunmaktadır. Ormanlık alanlarda sedir mantarının kültüre alınması, mevcut ekosisteme en az zarar vererek bir ormandan yüksek getiri sağlayabilen ve dolayısıyla kırsal kalkınmayı arttıracak yollardan birisidir. Bu kapsamda sedir mantarının hem ormanlık alanlarda hem kapalı ortamlarda kültüre alınmasına yönelik uygulama ve araştırma projelerine ihtiyaç vardır.

Sonuçta sedir mantarı, sınırlı bir kaynaktır. Sedir mantarı toplayıcılarındaki artış, sedir mantarı kaynağı üzerindeki baskıyı arttıracaktır. Orman arazisi, sedir mantarı toplayıcılığı konusunda sınırlı bir taşıma kapasitesine sahiptir. Bu nedenle sedir mantarı toplayıcılığı konusunda yasal düzenleme yapılmazsa, o takdirde sedir mantarı verimliliği azalacaktır.

Yıl: 2009, Teknik Bülten No: 32, Tarsus.

Yazışma Adresi: Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Müdürlüğü, P.K.: 18, 33401 Tarsus/MERSİN

Proje Lideri: Dr. Ersin YILMAZ

Proje Yürütücülere: Celalettin DURAN, Dr. Sedat TÜFEKÇİ, Ercüment ÜNAL

Tel: (0 342) 648 74 53 **Faks:** (0 324) 648 73 37

E-posta: doguakdeniz@ogm.gov.tr

Web: <http://www.doa.gov.tr>